

Royal, 18 óra

Lesiklás

Fél éve sincs, hogy Glatz Ferenc kultuszminiszter többnapos találkozót szervezett Nyugaton élő, a hazai felsőoktatást segíteni akaró vezető magyar értelmiségiek, meg az itthoni egyetemek rektorai között. Király Béla, Vögyes Iván és más, számomra korábbról is ismert nevek viselői mellett a zöldasztalnál feltűnt nekem egy lezszerű és elegáns professzoros jelenség: Libik György. A tanácskozás szünetében megismerkedtünk, s hamarosan kiderült az, amit ezúton hozok az újságolvasók és a mai Royal kávéházi est tisztelettel hívogatott vendégeinek tudomására: Libik György Svédországban élő és dolgozó — de mostanában egyre több időt az óhazában töltő, és annak szentelő — mérnök-tudós, a szabad és kötött asszociációk terén egyaránt, nehezen utólérhető irodalomélvező, alkalmanként tréfamester, s mindezen belül negyvenötötől ötvenhatig magyar élsportoló és ipari kapitány (nem tábornok!).

A ma esti beszélgetés főcímét a sportember adta: a nagy lesiklásokra a Kárpátok, még szerencsésebb esetben az Alpok havas lejtőin került sor; a lecsúszás viszont a gazdaság, a politika kevésbé kies mezőin történt, ahol ma esti vendégünk ugyancsak jelen volt, s lehetőségei szerint tette, amit igazságérzete, olykor sportos vagánysága diktált. S csak akkor dobta be a törülközőt — vagy stilszerűbben: akkor lett tele a síbakanca — amikor észre vette: minél jobban igyekszik fékezni a lecsúszást, annál inkább kicsúszik a lába alól a talaj.

Kitűnik ebből is, hogy Libik György kemény idők tanúja. Akj pedig a részletekre is kíváncsi, a kávéházi beszélgetésből bizonyára megtudhatja, hogyan találkozott hősünk későbbi apósával, Szent-Györgyi Alberttel, s hogyan vitte vásárra bőrét az ígéért, amely végül mégsem lett testté. Ennek a Jókai — és olykor Moldova — tollára való életrajznak olyan epizód szereplői vannak, mint Nagy Imre és Major Tamás, meg Gerő Ernő és Péter Gábor, hogy a tudósokat és sportolókat ne is említsük. Minderről beszélget Libik Györggyel az est másik vendége, Mile Lajos, országgyűlési képviselő és a házigazda:

Csákány Béla

Nizzai professzor Szegeden

Kulcs Európához

A világ fejlődésének élvonalából kikerült Nyugat-Európa úgy kíván oda ismét visszakérülni, hogy lehetővé teszi: a tőke, az árak, a szolgáltatások, s nem utolsósorban a munkaerő és a szaktudás szabad áramlását, hogy mindig ott, és akkor álljon rendelkezésre a szükséges erőforrás, ahol és amikor annak leghatékonyabb felhasználására lehetőség nyílik. Belátható: az egészséges Európa kialakításához hozzájáruló, hosszú távon ható integrációs folyamatok legfontosabb bázisa a felsőoktatás. Ezt segítik az Európai Közösség országaira kiterjedő együttműködési programok.

Köztük a legismertebb, az Erasmus főként az egyetemközi együttműködést, a diák- és tanácsérét ösztönzi; a Lingua a nyelvtanítás fejlesztését szolgálja; a Comett az egyetem-vállalat nemzetközi együttműködést támogatja. Ezekhez a programokhoz a kelet-európai felsőoktatás — többek között eltérő szervezeti felépítése miatt — közvetlenül nem kapcsolódhat. A kelet-európai demokratizálódásban úttörő szerepet vállaló Lengyelország és Magyarország gazdaságának a fejlett és integrálódó Európához való felzárkózását külön program, a Phare szolgálja. Ennek keretében a felsőoktatás fejlesztésére is gondoltak; a Tempus program célja egyetemünk megújulásának, az európai felsőoktatás rendszerébe való beilleszkedésének elősegítése, a nemzetközi együttműködés támogatásával és anyagi erőforrások rendelkezésére bocsátásával.

E bevezető magyarul Robert Escallier, a Nizzai Egyetem Mediterrán Intézete igazgatójának a szegedi tudományegyetemen tett múlt heti látogatásának háttérét. A franciaországi testvér egyetem professzora a JATE Politikaelméleti és Jelenkortörténeti Tanszékének vendége volt.

A legfontosabb az volt, hogy pontosítsuk, milyen kutatási területeken működhetünk együtt — mondta látogatása céljáról Robert Escallier. — Melegen támogatom a Tempus programot, amelynek el kellene vezetnie a szegedi és a nizzai egyetemek közötti kapcsolatokat szélesítéséhez, hogy Magyarországról alaposabb ismereteik legyenek a franciáknak és fordítva.

— Milyen konkrét megállapodás született megbeszélésén?

— Meghatároztuk, hogy közös kutatásaink területe geopolitikai értelemben a Mediterrániumot és Balkánt érintő problémák; másrészt az e térséget jellemző egyenlőtlen fejlődés kérdésköre.

— Más kelet-európai intézménnyel van-e kapcsolatuk?

— A Tempus program keretében intézményünknek nincs más magyarországi vagy lengyelországi egyetemmel kapcsolata. Az Erasmus programból merítettük a nápolyi egyetemmel való együttműködés (oktató és hallgatócsere) lehetőségét. Ezt a milánói egyetemmel is kialakítjuk.

— A szegedi egyetemmel való együttműködésnek mi a sajátossága? Az önök szempontjából mi a haszna?

— A Tempus program öt évre vonatkozik, s ez év szeptemberében indul. Ezen időszak sajátossága, hogy nincs teljes reciprocitás a programba bekapcsolódó egyetemek között. Feltehetően egyszerűbb magyarországi egyetemekről oktatókat és hallgatókat mondjuk Franciaországba küldeni, mint onnan kutatókat fogadni. A másik jellegzetesség, hogy a szegedi és a nizzai egyetem közötti együttműködés 1988 óta intenzív. A mi szempontunkból is eredménnyel járhat az intézetek közötti kapcsolat, mert itt hasonló problémával foglalkoznak, de eltérő ideológiai és módszertani felkészültséggel. A kutatási eredmények összehasonlítása mindkét fél számára haszonnal jár.

Ü. I.

Elíziumi mezőkön

A zenekar ismét megy külföldre

— Vaszy, amikor megalapította ezt a zenekart, mint annyi mindenre, a vendégszereplésekre is figyelt, és elvitte a zenekart Bulgáriába és Lengyelországba. Később azonban önálló vendégjátékok nem voltak, ezért jelentős a mostani alkalom. Május 4-én Kirschheimben játszottunk, 5-én pedig egy kis városban, az ottani professzor Werner dirigálásával operaszíndarabot kísért. Ennek következményeként játszhattunk aztán 6-án Frankenbergben. Az operát kissé kényszeredett volt, nem voltak igazán jók sem az énekesek, sem a karmester, ezért nem is szerette a zenekar. Ezzel szemben a két szélső koncert élményszerűen sikerült. Én tényleg jól ismerem a zenekart, állítom, hogy itthon is ritkán játszottak ilyen jól. Az első koncerten Vámosy Éva és Németh József magyar opera- és operett részleteket énekelt, a harmadikon pedig Maczelka Noémi egy egészen rendkívüli, jó Beethoven C-dúr koncertet zongorázott. Úgyhogy, saját magunkon kívül még volt alkalmunk más szegedi művészeket is vinni magunkkal.

— Melyik koncertiroda szervezte az utat?

— Mindenféle impressáriómacera után végül is ezt magunk szerveztük. A zenekar intézte, szervezte, rendelte a buszokat, a szállást, számolt el az embereknek. És ime, csodák csodája: kiderült, hogy ezt lehet. Mi ennek borzasztóan örülünk, várjuk, hogy jöjjenek a kritikák, és jöjjen a folytatás, mert majdnem biztosan mondom, hogy lesz folyta-

Május elején külhonban lépett föl a Szegedi Szimfonikus Zenekar. Az együttes az elmúlt években is sokszor megfordult más országokban, főleg néhány nyugatiban — mint az operatársulat „tagja”, opera-előadások közreműködője. Önálló szimfonikus estje, azonban évek óta nem volt. A mostani jeles eseményről Pál Tamás, a zenekar vezető karmestere beszél. Ugyanő vezeti a Salieri Kamarazenekart, amelynek párizsi sikeréről is beszámol.

tás. A siker jelentős volt, és az ígéretek komolyan vehetők.

— Mit jelent művészileg, hogy felléphetnek külföldön?

— Hihetetlenül sokat számít, hogy önállóan felléphetett a zenekar! Ez valami egészen új érzés. Már régen az első koncerten mondták, hogy ez gyökeresen más, mint az eddigi operaturnék. Itteni szegedi világunkban, ahol — nekem mániám — rengeteg a megváltoztatnivaló, ez a kitörés most rendkívüli eredmény. Hadd tegyem hozzá, hogy nem mindenki örül ennek. És aki nem örül, az valószínűleg nem is marad tétlen...

— Kikre gondol?

— Azok, akik számára a zenekar része egy szervezetnek, s azt szeretnék, hogy szerepeljen Walter Slothak fölötté abszolút diszponáljanak. Ebben a városban ugyanis a zenekar önállósága nem hagyomány. A zenekar hol a színháznak a beosztottja, hol a szabadterinek, hol a filharmonikának. Ez a mostani háromnapos turnénk egy koncertnek és egy operaelőadásnak az elmaradását kellett, hogy jelentse. Egyik részről a legnagyobb hálámatt kell kifejezmem Gregor Jósának és a filharmonikában azoknak, akik ezt elősegítették, ám ugyanakkor ki kell jelentenem, hogy mások, akik nem

ilyen megértőek, a leghatározottabban azt mondták, hogy ez lehetetlen és kizárt. Gregornak európai, sőt világtétele van, ő pontosan tudja, hogy az opera csak nyer azzal, ha a zenekar önállóbb és jobb. Mindenki szereti az operát, de sokkal jobban fogunk operát játszani, ha jobb szimfonikus zenekar vagyunk. Egy zenekari muzsikuss számára az, hogy ő ül a pódiumon, és ő a főszereplő — ez pontosan olyan jelentős, mint egy magánénekesnek, ha kilép a kórusból.

— Hallottam egy másik sikerről is...

— Ugyanilyen örömmel számolok be, hogy a Salieri Kamarazenekar Párizsban aratott elképesztő sikert. Április 25-én a Szegeden már szerepelt Walter Slothak zongoraművésszel adtunk koncertet a Champs-Élysées Színházban, amely Párizs legelőkelőbb koncertterme; olyan lehet, mint nálunk a Kongresszusi Központ, ott azonban nem csak hangverseny van, hanem operaelőadás is. Műsorunk részben azonos volt az utolsó szegedi koncert műsorával. Az első fele Haydn Esz-dúr, Mercur-szimfóniája volt, és Beethoven C-dúr zongoraversenye. A második pedig egy teljesen ismeretlen zeneszerző, Jiri Benda szimfóniája. Bendát én jól is-

mertem, zongoraműveit a lányaim játszották. Utána néztem, és kiderült, hogy Benda a maga korában rendkívül népszerű, és jelentős komponista volt. Főleg Berlinben alkotott, cseh származását meg nem tagadva németnek számított, és mostanáig „Georg”-nak hívták, csak a legutóbbi időben lett Jiri. Van vagy egy tucat szimfóniája, mi a negyediket, az F-dúr-t játszottuk, amelyik anyagában, stílusában Haydnre emlékeztet. Nos, ezt adtuk, és Mozart C-dúr, Jupiter-szimfóniáját. A Jupiter-szimfónia ugyanakkora siker volt, mint itt, Szegeden. Szóval, utána egyszerűen nem lehetett kimenni! A kódját meg kellett ismételnünk, és utána se akarták a tapsot abbahagyni. A terembe 1800-an férnek be, de 5000 jegyigénylés volt. Nagyon szép kritikák jelentek meg, és ami döntő, hogy a próbákon és az előadáson egy lemez készült a zenekarral, mégpedig a Chant du Monde ganggal. Most megyek ki Párizsba az ő költségükön, hogy ezt összevágjuk, a Benda-, a Haydn- és a Beethoven-mű lesz rajta. A Benda-művet azért választotta a Chant du Monde, mert érdeke, hogy olyan zenei csemegét hozzon ki, amely más cégnél nem kapható.

— Egy lemez sok pénzt hozhat. Visszatérve a szimfonikusokhoz: az ő utazásuk is kijárató?

— Igen! Meg nem dagadtunk, de azért nem mellékes, hogy a zenekarnak az összes költség kifizetése után maradt még egy kis spórolt pénze.

Márk Tamás

Fűvel, virággal, bogárral

Most már tudom, hogy egy régvolt májuson edesapám miért adta kezembe Móra Ferenc Kincskereső kisködmönét. Hogy azóta is keressem a cinegekirályt... s ha néha megtalálom, szétnyitom maroknyi gondolataim, s huss, a madárka kirebben a kezemből, de talán nem surran el... mindenestül.

Szegedi diákkörben végzett fölmérések mutatják, hogy a gyerekek többsége nincs kapcsolatban a természettel, nem jár kirándulni, de még sétálni sem.

Pedig fűvel, virággal, bogárral való közvetlen viszony nagyon fontos ebben a korban, amikor új és új ismeretek zúdulnak a gyerekre, s az iskola, tanterem után leginkább a tv-képszerű csillapítja a vágyakat. Mit is jelent ez? Azt jelenti, hogy nagyok belső feszültségeik, indulataik, szorongásaik, feltörő vágyaik. Mindez annak a következménye, hogy még viszonylag keveset tudnak a világról és önmagukról, viszont nagyon kiszolgáltatottak feltörő izgalmiainknak. És ha a belső zűrzavarokban a fantázia segítségével, a holt tv-képek pótolják a fogalmi ismereteket... ez bevésődik egy életre. Fel-nőtt korban sincs már illatos mező, rögönnyárfára levele s kakukkszó...

A gyerek igényli a képet, mi több: éhezi, szomjúhozza, de nem tud különbséget tenni a külső, gyorsan tolvapörgő tv-kép és a belső,

belsőleg létrehozott élő kép között.

A televízió nincs idő a megállásra, az ismétlésre, az újra találkozásra. Gondoljunk csak arra, a gyerekek ugyanazt a mesét nagyon sokszor kérik. Vigyáznunk kell a természetpótlást programozó civilizáció külső képeire — ez a közvetlen érzékelés ellen tör.

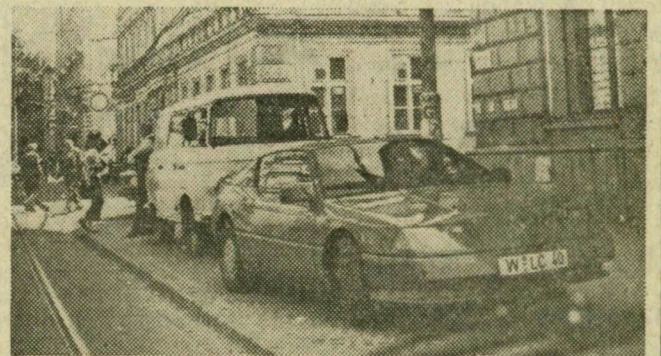
Május — a virágzó fák és a sárga torkú madárfiókák hónapja. A régi, jó Herman Ottó-i hagyományunkat úgy kell élesztenünk, hogy nem kampányt, nem ünnepeket, nem egy nap megemlékezést végezzünk iskolánkban. „Madarak s fák napján” ne próbáljunk dobszóval fogni verebet. Hanem próbáljuk meg, határozzuk el; május egy napján, egy délutánján — szülő, tanár — kézen fogjuk gyerekeinket, tanítványainkat, és kivisszük az élő természet élő képei közé. Nem okvetlen rezervátumba, elég egy kis füves rét, egy folyóparti fűzes. Egy árokparti vadvirág-szőnyegre letérdelni... és ott meséljük nekik régi emlékeinkről, régi belső rejtett képeinkről... természetélményeinkről. Őszintén, egyszerű szavakkal, átludomány nélkül, a régi, már szinte elfelejtett, félszékbe esett, s felnevelt verébfiókról, a sünnel való első találkozásunkról, a fecskéfészekről a balkon alatt...

Csizmazi György

Parkolnak

De szépek is ezek a járművek itt a járdán... egy babakocsi, mellette a szépen kiglancoit nagykocsi. A másik, csuda előkelő, ki tudja milyen márka a Klauzál téren, ugyancsak jól mutat! Közélről csodálhatja, aki arra sétál! Mert ezeket a járdákat direkt azért csinálták, hogy a külföldi úr csodakocsija ott parkolhasson! De ne legyünk igazságtalanok. Láthatunk szép számmal hazai járgányokat is a gyalogjárón, ócskákat is, újakat is. Fényes, tiszta lesz mindnek az oldala kis idő elteltével, mert az alig férő gyalogosok szép tisztára törlik a ruhájukkal. Hogy közben mit gondolnak — sőt: mondanak, azt nem mernék itt leírni...

A szerb templom mellett a gépkocsik valóban „parkolnak”, hiszen nemcsak a járdára álltak föl, hanem a fák alá is. A templomba valószínűleg csak azért nem hajtottak be, mert zárva volt az ajtó.

Somogyi Károlyné felvételei